

Nr 120.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordningar om ändrad lydelse av § 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 samt om ändrad lydelse av § 4 i förordningen om frilager den 20 december 1912; given Stockholms slott den 13 februari 1920.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av § 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907; samt
- 2) förordning om ändrad lydelse av § 4 i förordningen om frilager den 20 december 1912.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av § 3 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn.

Härigenom förordnas, att § 3 i förordningen den 15 november 1907 om frihamn skall hava följande ändrade lydelse:

§ 3.

Tillstånd att inrätta frihamn, vilket jämväl innefattar rätt att driva anstalten, kan beviljas:

stadskommun; och

för ändamålet bildat aktiebolag, vars styrelse skall bestå av här i riket bosatta svenska undersåtar och däri samtliga delägare skola vara antingen svenska undersåtar eller ock sådana svenska aktiebolag, vilka jämlikt 2 § i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag äga utan särskilt tillstånd förvärva fast egendom.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av § 4 i förordningen den 20 december 1912 om frilager.

Härigenom förordnas, att § 4 i förordningen den 20 december 1912 om frilager skall hava följande ändrade lydelse:

§ 4.

Tillstånd att inrätta frilager, vilket jämväl innefattar rätt att driva anstalten, kan beviljas:

stadskommun; och

för ändamålet bildat aktiebolag, vars styrelse skall bestå av här i riket bosatta svenska undersåtar och däri samtliga delägare skola vara antingen svenska undersåtar eller ock sådana svenska aktiebolag, vilka jämlikt 2 § i lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag äga utan särskilt tillstånd förvärva fast egendom.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 13 februari
1919.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON,
HOLMQUIST,
OLSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, anförde:

Enligt § 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 (Svensk författningssamling nr 117) och § 4 i förordningen om frilager den 20 december 1912 (Svensk författningssamling nr 351) kan tillstånd att inrätta frihamn respektive frilager, vilket tillstånd jämväl innefattar rätt att driva anstalten, beviljas dels stadskommun dels för ändamålet bildat aktiebolag, däri samtliga delägare äro svenska undersåtar och vars styrelse består av här i riket bosatta svenska undersåtar.

Vid behandling inom finansdepartementet av ansökningar om tillstånd, som nu avses, har förekommit anledning till övervägande, huruvida icke åt berörda författningsrum borde givas en förändrad avfattning, som icke uteslöte möjlighet jämväl för aktiebolag att under vissa förutsättningar ingå såsom delägare i frihamns- och frilagersbolag.

Innan jag närmare berör frågan om sådana författningsändringar, ber jag få lämna en redogörelse för tillkomsten av nyss återgivna stadganden i frihamns- och frilagersförordningarna.

Det förslag till förordning om frilager och frihamn, som den 22 juni 1895 avgavs av 1894 års frilagers- och frihamnskommitté, innehöll i § 5 stadganden därom, att tillstånd till inrättande av frihamn kunde beviljas stadskommun ävensom aktiebolag, däri samtliga delägare vore svenska undersåtar och vars styrelse bestode av här i riket bosatta svenska undersåtar, medan tillstånd till inrättande av frilager kunde lämnas dels stadskommun, dels sådant aktiebolag, som nyss nämnts, dels handelsbolag, däri envar bolagsman vore här i riket bosatt svensk undersåte, dels ock slutligen enskild här i riket bosatt svensk undersåte, som vore berättigad att i Sverige idka handel eller annan näring, med vars utövande följde skyldighet att föra handelsböcker.

Historik.
1894 års fri-
lagers- och
frihamns-
kommitté.

I motiveringen till förslaget anförde kommittén följande:

»Med stadgandena i denna paragraf avses huvudsakligen att vinna säkerhet för att frilager och frihamn ej må komma att ägas av utlänning. Vål anser kommittén mycket sannolikt, att även utan dessa stadganden detta ej skulle bli händelsen, då på grund av de föreslagna bestämmelserna därom, att taxor å avgifter för begagnande av frilager och frihamn skola av offentlig myndighet fastställas, anläggandet av dessa anstalter icke lärer kunna bli, såsom affär betraktat, synnerligen eftersträfvansvärt. Men detta oaktat har kommittén ansett de i paragrafen intagna stadganden lämpligen böra meddelas till beredande av ökad trygghet i angivna hänseendet.

Då det fordras att, därest aktiebolag skall förvärva tillstånd att inrätta frilager eller frihamn, samtliga aktieägare skola vara svenska undersåtar, varder därav en uppenbar följd, att i bolagsordningen för aktiebolaget måste finnas föreskrift om att aktierna skola vara ställda till viss man. Stadgandet har tillkommit huvudsakligen med avseende å frihamn.

Då vidare uppställts det villkor, att enskild man skall för vinnande av tillstånd att inrätta frilager vara berättigad här i riket idka handel eller annan näring, har detta skett förnämligast i syfte att det måtte kunna åläggas honom föra handelsböcker. Frilager lärer för övrigt icke komma att inrättas av enskild man, utan att han, åtminstone huvudsakligen, också själv ämnar begagna sig av det samma för egen rörelse.

Det har ansetts icke kunna ifrågakomma, att en sådan anläggning som en frihamn åstadkomes av ett handelsbolag eller enskild man.»

De för frilager sålunda ifrågasatta stadgandena upptogos i ett på grundvalen av kommitténs förslag inom finansdepartementet upprättat förslag till förordning om frilager, som Kungl. Maj:t i proposition den 15 december 1899 (nr 2) föreslog 1900 års riksdag att antaga. Förslaget ledde emellertid icke till utfärdande av bestämmelser i ämnet, vid

1900 års
riksdag

det förhållande att riksdagens kamrar icke uppnådde enighet i frågan, huruvida frilagersistitutionen borde införas i vårt land eller icke.

1907 års
riksdag.

I proposition den 21 mars 1907 (nr 109) framlade Kungl. Maj:t för nämnda års riksdag inom finansdepartementet utarbetade förslag till särskilda förordningar angående frihamn och frilager, huvudsakligen grundade på motsvarande delar av de förslag, som upprättats av 1894 års kommitté, ävensom vad angår frilager på det vid 1900 års riksdag framlagda förslaget till förordning om frilager. De i dessa nya förslag förekommande stadganden om rätt att inrätta frihamn respektive frilager inneburo, att tillstånd till inrättande av vederbörande anstalt, vilket jämväl skulle innefatta rätt att driva denna, endast finge beviljas stadskommun eller för ändamålet bildat aktiebolag, däri samtliga delägare vore svenska undersåtar och vars styrelse bestode av här i riket bosatta svenska undersåtar. Frånsett de tvenne kompletteringarna om omfattningen av ifrågavarande tillstånd och om ändamålet med omfördälda aktiebolags bildande, hade man således beträffande frihamn följt kommitténs förslag i frågan men vad angår frilager låtit den enligt tidigare förslag handelsbolag och enskild person tillkommande rätt att erhålla koncession bortfalla.

Sistberörda förändring hade vidtagits i anledning av ett av kommerskollegium och generaltullstyrelsen gemensamt den 25 januari 1907 till Kungl. Maj:t avgivet utlåtande, därvid tillika överlämnats yttranden, som dels genom kommerskollegii försorg inhämtats från handels- och sjöfartsnämnderna samt handelskamrarna i Stockholm, Göteborg och Malmö dels ock på anmodan av generaltullstyrelsen avgivits av åtskilliga tullmyndigheter.

I samma utlåtande ifrågasatte ämbetsverken — i anledning av vad i några av de till kommerskollegium inkomna yttrandena anförts — med avseende å de aktiebolag, vilka borde tillerkännas rätt att kunna erhålla tillstånd till inrättande och drivande av frihamn, att denna rätt skulle tillkomma »för ändamålet bildat aktiebolag, vars styrelse består av här i riket bosatta svenska undersåtar och vari andra delägare icke må finnas än svenska undersåtar eller aktiebolag, vars alla delägare skola vara svenska undersåtar».

I yttrandena av handels- och sjöfartsnämnden i Göteborg samt handelskamrarna i Göteborg och Malmö yrkades i syfte att underlätta anskaffandet av det för en frihamnsanläggning erforderliga kapital, att frihamn skulle kunna anläggas jämväl av aktiebolag, i vilket annat aktiebolag inginge såsom delägare, under förutsättning att sistnämnda bolags alla styrelsemedlemmar vore svenska undersåtar.

De sålunda frankomna tvenne förslagen till lindring i villkoren för aktiebolags rätt till inrättande och drivande av frihamn föranledde enligt det vid förutnämnda kungl. proposition den 21 mars 1907 fogade statsrådsprotokoll (sid. 84) följande uttalande av dåvarande chefen för finansdepartementet:

»Att — — — beträffande det bolag, som eventuellt skulle kunna ingå såsom delägare i frihamnsbolag, inskränka kravet på svenskt medborgarskap till att gälla endast styrelsemedlemmarna synes mig icke lämpligt. Ämbetsverkens förslag åter synes ej tillgodose de önskemål, som i detta avseende framställts av handelsrepresentanter; och har vid sådant förhållande det förevarande stadgandet ansetts böra avfattas i överensstämmelse med förut framlagda förslag.»

Med anledning av nyssberörda proposition meddelade riksdagen i skrivelse den 24 maj 1907 (nr 183), att riksdagen antagit en förordning om frihamn men däremot ansett, att frilager icke borde för det dåvarande inrättas. Nu nämnda förordning — sedermera utfärdad den 15 november 1907 (nr 117) och fortfarande gällande — upptog oförändrat det i Kungl. Maj:ts författningsförslag förekommande stadgandet om tillstånd till inrättande och drivande av frihamn.

Det vid 1907 års riksdag behandlade förslaget till förordning om frilager framlades efter en del smärre omredigeringar i proposition den 22 mars 1912 (nr 121) ånyo för riksdagen. Bestämmelserna om rätt till erhållande av koncession hade icke underkastats någon förändring. De kommo ock att inflyta i den förordning om frilager, som, byggd på här omnämnda förslag, antogs av riksdagen enligt skrivelse den 28 maj 1912 (nr 218). Förordningen utfärdades den 20 december 1912 (nr 351) och gäller ännu.

1912 års
riksdag.

Av nu lämnad redogörelse för den hittills förekomna behandlingen av frågan om, vilka lämpligen borde tillerkännas rätt att kunna erhålla tillstånd till inrättande och drivande av frihamn eller frilager, framgår, att redan tidigt från handels- och sjöfartshåll framförts önskemål, avsedda att underlätta bildandet av aktiebolag för handhavande av frihamnsanläggning. I sådant syfte har påyrkats utfärdande av stadganden, varigenom i dylikt frihamnsbolag skulle såsom delägare få förekomma icke blott enskilda svenska undersåtar utan även aktiebolag med utslutande svenska undersåtar såsom styrelsemedlemmar. De ämbetsmyndigheter, som uttalat sig i anslutning till detta yrkande, hava icke haft något i princip att invända mot aktiebolags upptagande såsom delägare i frihamnsbolag men synbarligen ansett tillräcklig trygghet för utestängande därvid av utländskt inflytande å frihamnsdriften ej vara

Departementis
chefen.

att vinna, med mindre såsom villkor för upptagandet bestämdes, att såväl styrelsemedlemmarna som aktieägarna i delägarbolaget vore svenska undersåtar.

Då nu, sedan bildandet av aktiebolag för drivande av frihamnsrörelse blivit verklighet, under hand ånyo framförts önskemål om åvägbringande i en eller annan form av förändringar i frihamnslagstiftningen, som skulle bereda möjlighet även för aktiebolag att ingå såsom delägare i frihamnsbolag, anser jag med hänsyn till angelägenheten av frihamnsinstitutionens utveckling dessa önskemål icke kunna lämnas utan beaktande. Därvid torde hänsyn böra tagas till den omständigheten, att inom annat område av lagstiftningen numera åtgärder vidtagits till förebyggande av utländskt inflytande inom vissa aktiebolag. Det synes sålunda lämpligt att såsom delägare i frihamnsbolag godkänna sådana aktiebolag, vilka jämlikt lagen den 30 maj 1916 om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag äro befogade till dylikt förvärv.

Vad jag nu nämnt i fråga om frihamnarna är givetvis tillämpligt jämväl på frilagren, vilka med avseende å sin uppgift och verksamhet stå de förra synnerligen nära. Vidtagande av förändringar i frilagerslagstiftningen av enahanda innebörd som den nyss återgivna synes mig alltså erforderlig.

I överensstämmelse med vad jag anfört hava inom finansdepartementet utarbetats förslag till särskilda förordningar dels om ändrad lydelse av § 3 i förordningen om frihamn den 15 november 1907 dels om ändrad lydelse av § 4 i förordningen om frilager den 20 december 1912; och synas dessa förordningar böra omedelbart träda i kraft.

Sedan departementschefen härefter föredragit de omförmälda författningsförslagen, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen antaga samma förslag.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition i ämnet till riksdagen avlåtas av den lydelse, bilagan litt. . . . vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Birger Looström.